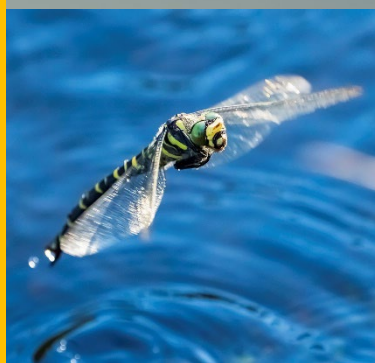

Kommunedelplan naturmangfold 2023-2031

Del II: handlingsdel

Sarpsborg
kommune

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	3
3. Gjennomføring av planen.....	4
4. Oversikt over tiltak	5
Strategi 1: Kommunen skal ha og gi oversikt over eksisterende kunnskapsgrunnlag	5
Strategi 2: Kommunen skal gjennomføre nye kartlegginger og oppdatere kunnskapsgrunnlaget ved behov.....	6
Strategi 3: Kommunen skal gjennomføre en arealplanlegging som minimerer nedbygging og tap av naturmangfold og som tar hensyn til samvirkende effekter mellom naturmangfold og klima	9
Strategi 4: Kommunen skal sikre at naturmangfoldet blir vurdert og ivaretatt i kommunal forvaltning utover overordnet arealplanlegging	14
Strategi 5: Kommunen skal jobbe for å øke kunnskap og engasjement om naturmangfold internt i kommunen, og blant grunneiere, innbyggere og besøkende til kommunen.....	15
Strategi 6: Kommunen skal skjøtte og forvalte egne eiendommer på en måte som ivaretar og tilrettelegger for naturmangfold	17
Strategi 7: Kommunen skal legge til rette for en bærekraftig forvaltning av høstbare arter ..	19
Strategi 8: Kommunen skal følge opp regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden	22
Strategi 9: Kommunen skal jobbe for å motvirke spredning av fremmede arter med skadepotensial for naturmangfoldet.....	24
Strategi 10: Kommunen skal legge til rette for å ivareta trua natur	25

FOTOKREDITERING

Forsiden

Hovedbilde

Skjebergkilen, Wenche Dramstad

Bilderemse forside fra venstre

Øyestikker, Einar Bjaanes

Stillits, Jan Egil Lorentzen Syversen

Ål, el-fiske i Skjebergbekken, Stine Espe

Elgokse, Kjell Erik Engmark

1. Innledning

Kommunedelplan naturmangfold for Sarpsborg kommune 2023-2031 del 2 presenterer handlingsdel for naturmangfoldet i Sarpsborg. Handlingsdelen komplementerer del 1 – kunnskapsgrunnlaget – av kommunedelplanen.

Planens del 1 definerer følgende hovedmålsetning for naturmangfoldet i Sarpsborg i planperioden:

Variasjonsbredden i naturmangfoldet i Sarpsborg skal bevares, og det skal sikres god tilstand i økosystemene. Trua og sårbare naturtyper skal i størst mulig grad sikres lokalt, men også regionalt og nasjonalt.

Hovedmålsetningen oppnås gjennom følgende delmål:

- 1) Kommunen skal ha oversikt over naturmangfoldet i Sarpsborg kommune
- 2) Kommunen skal bevare og tilrettelegge for naturmangfold
- 3) Kommunen skal bidra til å restaurere naturmangfold
- 4) Kommunen skal bidra til å øke kunnskap og engasjement om naturmangfold

For å ivareta, tilrettelegge for og restaurere naturmangfoldet i Sarpsborg kommune, er det nødvendig at det iverksettes tiltak som retter seg mot de største påvirkningsfaktorene for naturmangfoldet. Disse er det nærmere redegjort for i kunnskapsdelen av planen. Her er det også fastsatt en rekke strategier for hvordan kommunen skal jobbe i planperioden for å imøtegå utfordringer og påvirkningsfaktorer for naturmangfoldet.

Handlingsdelen av planen presenterer tiltakslistene knyttet til de ulike strategiene definert i kunnskapsdelen av planen. Tiltakslistene rulleres på årlig basis i sammenheng med rulling av budsjett for kommunens handlingsplan (hp). Planen i sin helhet rulleres hvert 8. år. Ettersom hovedmålsetning, delmålsetninger og strategier er definert i del 1 av planen, rulleres disse med et intervall på 8 år.

2. Økonomiske og administrative konsekvenser

Kommunedelplan naturmangfold 2023-2031 gjelder for hele kommunen som organisasjon, og tiltakene i planen er derfor en samlet oversikt over en rekke tiltak på tvers av sektorer som kan bidra til å ivareta, restaurere og tilrettelegge for naturmangfoldet i Sarpsborg kommune. Planen inneholder derfor både tiltak som allerede er forankret i eksisterende planer, tiltak som er oppfølging av lover og forskrifter, samt nye tiltak som vil forankres i denne kommunedelplanen for naturmangfold.

Gjennomføring av tiltakene i planen kan medføre administrative konsekvenser for de som er ansvarlige for gjennomføring. De administrative konsekvensene vil primært være knyttet til utnytting og eventuelt omprioritering av eksisterende personalressurser i de ulike virksomhetene i kommunen. Eventuelle kostnader knyttet til administrative konsekvenser dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammer.

3. Gjennomføring av planen

Kapittel 4 viser en oversikt over tiltakene under de ulike strategiene i handlingsdelen. Det fremgår av tabellene hvilke virksomheter og team i kommunen som er ansvarlig og som skal medvirke til gjennomføring av tiltakene.

For å sikre finansiering og tiltaksgjennomføring, vil handlingsdelen av planen rulleres på årlig basis i forbindelse med rullering av budsjett for kommunens handlingsplan. Dette sikrer en jevnlig rapportering, evaluering og finansiering av tiltak under de ulike strategiene.

Flere av tiltakene i handlingsdelen er kostnadskreven, og det forutsettes derfor at det bevilges midler over kommunens budsjett for å få gjennomført tiltakene innenfor planperioden. Planen inneholder også en rekke tiltak som omfattes av ordinær drift.

Det blir brukt en rekke forkortelser i beskrivelsen av tiltakene. Tabell 1 gir en oversikt over disse forkortelsene.

Tabell 1: Oversikt over forkortelser brukt i dokumentet

Forkortelse	Forklaring
DN11, DN13 og DN19	Eldre kartleggingsmetodikk for naturtyper og biologisk mangfold
KPA	Kommuneplanens arealdel
NiN	Natur i Norge – Kartleggingsmetodikk for natur og naturtyper
NJFF Østfold	Norges jeger- og fiskerforbund Østfold
NMSK	Tilskudd til nærings – og miljøtiltak i skogbruket
PBL	Plan- og bygningsloven
PT-forskriften	Forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket
RMP	Regionalt miljøtilskudd i jordbruket
SMIL	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket
TB	Team byggesak
TK	Team kart
TML	Team miljø og landbruk
VBTLK	Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart
VE	Virksomhet eiendom
VGS	Vannområde Glomma sør
VK	Virksomhet kultur
VKT	Virksomhet kommunalteknikk
VO	Virksomhet oppvekst
VPS	Virksomhet plan og samfunnsutvikling
VS	Virksomhet stabstjenester
VVA	Virksomhet vann og avløp

4. Oversikt over tiltak

Strategi 1: Kommunen skal ha og gi oversikt over eksisterende kunnskapsgrunnlag

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap. i del I
Utbedre kommunens kartløsning om naturmangfold	Kommunens kartløsning er en viktig kilde for lett tilgjengelig informasjon for forvaltningen. Struktur og innhold i kartløsningen bør evalueres.	TK, TML	2023→	Ordinær drift	7.1
Importere data om hule eiker til Naturbase	Publisere kommunens data om hule eiker til Naturbase.	TML	Innen 1. juni 2023	Ordinær drift	5.4
Systematisere eksisterende og fremtidige rapporter og utredninger utført i forbindelse med plan- og byggesaker	Håndtere kommunens datafangst fra utredninger om naturmangfold. Samle og tilgjengeliggjøre eksisterende kartlegginger.	TML	Løpende, del av ordinær drift	Ordinær drift	7.1

Strategi 2: Kommunen skal gjennomføre nye kartlegginger og oppdatere kunnskapsgrunnlaget ved behov

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap. i del I
Kartlegge marine naturtyper	Ny begrenset kartlegging av ålegrasenger og bløtbunnsområder i strandsonen ble igangsatt høsten 2022. Rapport foreligger desember 2022.	TML	August 2022-november 2022.	Ca. 300 000,-	5.4
Kartlegge forbindelseslinjer/korridorer mellom områder	Det må foretas en helhetlig vurdering av hele kommunen med hensyn på forbindelseslinjer og spredningskorridorer mellom områder.	TML og VPS	2023. Avhenger av tildelte midler over budsjett.	Tiltaket krever ekstern utredning. 100 000,- - 150 000,-	6.1
Kartlegge myrer med potensial for restaurering	Tiltaket omfatter kartlegging av drenerte myrer med potensial for restaurering.	TML, TK	Gjennomføres i løpet av 2023, som del av ordinær drift	Avhenger av metodikk for kartlegging, og om tiltaket vil omfatte kostnadskrevende ekstern utredning	7.4
Kartlegge gårdsdammer, og vurdere potensialet for restaurering	Gårdsdammer er viktige leveområder for ambifiber og insekter mm. Restaurering av degraderte lokaliteter er viktig for å ivareta yngle- og leveområder.	TML	2024	Avhenger av metodikk for kartlegging, og om tiltaket vil omfatte kostnadskrevende ekstern utredning	6.1
Kartlegge yngelokaliteter for storsalamander/salamander	Ved hjelp av rusefangst kan man styrke kunnskapsgrunnlaget om forekomsten av salamandere i kommunen. Ny kartlegging med rusefangst må ta utgangspunkt i kjente lokaliteter for yngling.	TML og norsk zoologisk forening Østlandet	2023 (antatt)	Ordinær drift	5.1

Kartleggenaturlig fisketomme tjern	Fisketomme tjern kan potensielt være ynglelokaliteter for amfibier og kan være verdifulle lokaliteter for sårbart naturmangfold.	TML	2026	Avhenger av ekstern utredning.	5.4
Kartlegge lukkede bekker/bekkestrekninger med potensial for gjenåpning	Må ses i sammenheng med utarbeidelse av overvannsplan for kommunen. Tiltaket krever ekstern utredning der det må foretas en helhetlig vurdering for hele kommunen.	TML, TK, VVA	2023	Avhenger av omfanget av ekstern utredning.	6.1
Gjennomføre el- fiske i bekkestrekninger med utløp til Glomma og Visterflo for å påvise gytebekker for sjøørret	Det vil i samarbeid med NJFF Østfold gjennomføres el-fiske i bekker som det ikke tidligere er blitt utført el-fiske i.	TML og NJFF Østfold	Høsten 2022	Ordinær drift	5.5
Kartlegge artsrike veikanter	Kartlegge artsrike veikanter som kan brukes i utarbeidelse av skjøtselsplan og pollinatorstrategi.	TML	2024	Tiltaket krever ekstern utredning. Kostnadsestimat 100 000,-	7.4
Kartlegge hekkeholmer	Mange hekkeholmer både i ferskvann (Glomma, Vestvannet) og saltvann er ikke kartlagt. Kartlegging er viktig for å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i kommunen.	TML	2026	Avhenger av om tiltaket krever ekstern utredning.	5.5
Kartlegge/registrere alleer	Alleer er en del av grønnsstrukturen og kan være av betydning for naturmangfoldet.	TML, i samarbeid med VKT	2024	Avhenger av om tiltaket krever ekstern utredning.	5.2

Generell kartlegging av ansvarsarter	Generell kartlegging av ansvarsarter i Sarpsborg, jf. anbefaling i Biofokus rapport (2018)	TML	2026	Avhenger av om tiltaket krever ekstern utredning.	5.5
Kartlegge og fremskaffe god oversikt over leve- og funksjonsområder til villaks og sjøørret	Generell kartlegging av leveområder for anadrom laksefisk i kommunen, inkludert oppvekst- og beiteområder i sjøen og elvedelta.	TML	2026	Avhenger av om tiltaket krever ekstern utredning.	5.5

Strategi 3: Kommunen skal gjennomføre en arealplanlegging som minimerer nedbygging og tap av naturmangfold og som tar hensyn til samvirkende effekter mellom naturmangfold og klima

Tiltaks nivå	Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
KOMMUNEPLANENS AREALDEL	Delta i Viken fylkeskommune sitt arbeid med utvikling av metodikk for arealregnskap og ta denne i bruk	Sarpsborg er positive til å være pilotkommune i prosjektet.	VPS, TML	I forkant av neste revidering av KPA og kystsoneplan	Ordinær drift	7.2
	Utrede arealnøytralitet	Tiltaket må ses i sammenheng med tematikken om arealregnskap.	VPS, TML	Ved revidering av KPA og kystsoneplan	Ordinær drift	7.2
	Ivareta store, sammenhengende områder, forbindelseslinjer mellom områder samt sikre natur som demper andre klimavirkninger	Tiltaket er viktig for å ivareta spredningskorridorer for biologisk mangfold og av hensyn til klimatilpasning av natur i arealplanleggingen. Natur i randsoner av verneområder og 100-meterskoger skal være en del av denne vurderingen.	VPS, TML	Ved neste revidering av KPA og kystsoneplan	Ordinær drift	7.2
	Drøfte overordnede prinsipper for avveining av ulike interesser ved valg av nye utbyggingsområder	Avveining mellom vern og utbygging i KPA bør drøftes i planprogrammet. Kravet til hvordan vi vurderer om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig bør også drøftes.	VPS	Ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	7.2

	Vurdere naturmangfold på befaringer i potensielle utbyggingsområder	Ved gjennomføring av befaringer i potensielle utbyggingsområder i forbindelse med forarbeidet til KPA skal man alltid vurdere naturkvaliteter ved området. TML bør delta i befaringer.	TML/VPS	Ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	7.2
	Vurdere hvordan gjenværende myrområder bedre kan sikres i KPA	I forbindelse med neste revidering av KPA, skal det vurderes om det skal innføres hensynssoner for gjenværende myrområder, evt. arealformål eller bestemmelser. Bedre ivaretagelse av myrer vil ha positive effekter både for naturmangfold, klima og klimatilpasning.	VPS	Ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	7.2
	Vurdere innføring av hensynssoner/bestemmelser for naturtyper basert på verdikategorisering	I forbindelse med neste rullering av KPA, skal det vurderes om det skal innføres hensynssoner for naturtyper basert på verdikategorisering etter DN-håndbok 13/19 og NiN.	VPS, TML	Ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	7.2, 5.4
	Vurdere å fastsette planbestemmelser om bredere kantsoner mot enkelte vassdrag i kommunen	Bredere kantsoner kan fastsettes der det er	VPS, TML	Igang satt tiltak. Kantas i KPA 2023-2035	Ordinær drift	7.2

		hensiktsmessig, jf. plan- og bygningsloven.				
	Ved oppheving av gamle reguleringsplaner: sikre at naturmangfoldverdier som var sikret gjennom reguleringsplanen, innarbeides i KPA	Det kan for eksempel være friområder eller grønnkorridorer som er viktige for naturmangfold og som må sikres gjennom arealformål i KPA.	VPS	Ivaretatt gjennom pågående revidering av KPA. Må ivaretas også ved neste revidering av KPA dersom det samtidig oppheves reguleringsplaner.	Ordinær drift	7.2
REGULERINGSPLANER	Sikre ivaretagelse og tilrettelegging for naturmangfold i reguleringsplaner for områder med vesentlig og moderat fortetting	Fortetting skal ligge til grunn for en stor del av befolkningsveksten i Sarpsborg. Naturmangfold må i størst mulig grad ivaretas, og det må tilrettelegges for naturmangfold i områder med vesentlig og moderat fortetting.	VPS	Løpende	Ordinær drift	7.2
	Drøfte overordnede retningslinjer for hvordan fagkompetansen internt i kommunen medvirker ved utforming av reguleringsplanbestemmelser som skal ivareta naturmangfoldet	Interne høringer av reguleringsplaner er en viktig arena for fagkompetansen i kommunen å komme med innspill til reguleringsplanbestemmelser som ivaretar naturmangfoldet i størst mulig grad.	TML i samarbeid med VPS	Dette jobbes aktivt med, men temaet bør synliggjøres for å rette fokus mot betydningen av arbeidet.	Ordinær drift	7.2

	Oppheve reguleringsplaner der naturmangfoldet ikke er tilstrekkelig vurdert eller basert på riktig kunnskapsgrunnlag	Oppheving av gamle reguleringsplaner er en kontinuerlig prosess. Naturmangfold er som regel ikke vektlagt i reguleringsplaner utformet før 1990. Naturmangfold må være et av kriteriene når det vurderes om eldre reguleringsplaner skal oppheves.	VPS	Løpende	Ordinær drift	7.2
GENERELT	Ivareta store, gamle trær i kommunen	Det skal vurderes hvordan store gamle trær kan ivaretas gjennom arealplanlegging. Det kan for eksempel løses ved en generell planbestemmelse i KPA eller andre kommunedelplaner (sentrumsplan, kystsoneplan)	VPS, TML	Løpende, og vurderes ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	7.2
	Videreføre en streng praktisering av plan- og bygningsloven § 1-8 med byggeforbud i strandsonen i tråd med statlige planretningslinjer for strandsonen	Sarpsborg kommune har i dag en streng praktisering av byggeforbudet i strandsonen. Dette må videreføres.	VPS, TML	Løpende når det gjelder byggesaksbehandling og ved neste revidering av KPA	Ordinær drift	4.1
	Utarbeide overvannsplan for Sarpsborg kommune	Det er vedtatt i planstrategien for Sarpsborg kommune 2021-2024 at det skal utarbeides en overvannsplan for Sarpsborg	VVA, i samarbeid med berørte virksomheter	Oppstart 2023	Ordinær drift.	7.2

		kommune. Naturbaserte løsninger for overvannshåndtering må være en sentral tematikk ved utarbeidelse av planen.				
	Åpning og restaurering av lukkede vannveier skal alltid vurderes i reguleringsplaner og byggesaker der dette er relevant	Temaet må vurderes i forbindelse med utarbeiding av overvannsplan.	VPS, BLK	Oppstart 2023	Ordinær drift	7.2

Strategi 4: Kommunen skal sikre at naturmangfoldet blir vurdert og ivaretatt i kommunal forvaltning utover overordnet arealplanlegging

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap. i del I
Sikre medvirkning mht. naturmangfold internt i prosesser med utarbeiding av planverk og strategier	Intern medvirkning skal prioriteres som del av ordinær drift.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.3
Drøfte rutiner for vurdering etter naturmangfoldloven kap. 2 ved utøvelse av offentlig myndighet.	Gode og solide interne rutiner innad i organisasjonen er avgjørende for å sikre grundige naturmangfoldvurderinger.	Alle virksomheter	Løpende	Ordinær drift	7.3
Klimaendringer skal tas med som en faktor ved vurdering av samlet belastning på et økosystem etter naturmangfoldloven § 10	For andre fremtidige påvirkningsfaktorer, som klimaendringer som ennå ikke har inntruffet og dermed ikke påvirker naturmangfoldet per i dag, må man legge til grunn prinsippet om alminnelig sannsynlighetsovervekt, både med tanke på endringens natur og med tanke på effekten av en slik endring (se punkt 7.2 om klimaendringer). Hvis det er sannsynlighetsovervekt for at klimaendringer vil få negative konsekvenser for det berørte naturmangfoldet, må dette tas i betraktning ved vurderingen av den samlede belastningen på naturmangfoldet.	Alle virksomheter	Løpende	Ordinær drift	7.3

Strategi 5: Kommunen skal jobbe for å øke kunnskap og engasjement om naturmangfold internt i kommunen, og blant grunneiere, innbyggere og besøkende til kommunen

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Kommunen skal ta initiativ til kurs/foredrag om naturmangfold for - interne i kommunen - grunneiere/drivere av landbrukseiendommer - Innbyggerne og frivillige organisasjoner	Informasjonstiltak for å øke kunnskapen og engasjementet om naturmangfold, samt og gi motivasjon til tiltaksgjennomføring. Kurs/foredrag kan for eksempel omhandle tiltak på private eiendommer som fremmer biologisk mangfold i urbane områder. Kursene bør også være åpne for frivillige organisasjoner som for eksempel utfører tilretteleggingstiltak som berører naturen.	TML	2024	Ordinær drift Det kan påløpe kostnader ved bruk av eksterne foredragsholdere.	7.8
Kommunen skal informere om naturmangfold og relevante tilskuddsordninger for jord- og skogbrukseiendommer	- tilskuddordningene SMIL, RMP, NMSK - pollinatorvennlige tiltak, avrenningstiltak og øvrige tiltak for biologisk mangfold.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.4
Revidere undervisningsopplegg om naturmangfold i skolene i Sarpsborg	Kommunen må drøfte hvordan naturmangfold og klima kan styrkes i undervisningsopplegget i skolene i Sarpsborg. Det kan være aktuelt å utføre en utvidet spørreundersøkelse om naturmangfold for å kartlegge kunnskapsnivået.	VO, TML	2024	Ordinær drift	7.8
Utvikle kommunens hjemmeside om naturmangfold	Det må være lett å navigere og finne frem til informasjon om naturmangfold på kommunens hjemmeside. Et aktuelt tiltak kan være å lage informasjonsvideo om naturmangfoldet i Sarpsborg.	TML, VS	2023→	Ordinær drift	7.8

Sette opp informasjonsskilt om naturverdier på relevante steder	Informasjonsskilt kan settes opp på kommunens egne eiendommer og øvrige interessante områder.	TML, VKT	Løpende	10 000,-	7.8
Legge til rette for etablering av fuglekikkertårn ved et av våtmarksreservatene i Sarpsborg	En målsetning er at det skal etableres et fuglekikkertårn i samarbeid med eksterne aktører.	TML	2023→	Ordinær drift	7.8

Strategi 6: Kommunen skal skjøtte og forvalte egne eiendommer på en måte som ivaretar og tilrettelegger for naturmangfold

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Utarbeide og gjennomføre skjøtselsplan for artsrike veikanter (slåttetidspunkt m.m.)	Veikanter kan være viktige habitater for botaniske forekomster og pollinatorer. Skjøtselsplan må ses i sammenheng med tiltaket om kartlegging av artsrike veikanter.	TML, VKT	2024	Tiltaket krever ekstern utredning. Kostnadsestimat for kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan: ca. 100 000,-	7.5
Utarbeide pollinatorstrategi for kommunale eiendommer	Pollinatorvennlige tiltak i kommunale parker, slik som f.eks. utplanting av pollinatorvennlige vekster, er et pågående arbeid som utføres av virksomhet kommunalteknikk, men arbeidet bør synliggjøres og forankres i en strategi.	TML, VKT	2024	Avhenger av om tiltaket krever ekstern utredning	7.5
Ved skjøtsel skal det legges igjen død ved kommunale parker, f.eks. i skogdelen av Kulåsparken	Død ved er viktig for en lang rekke arter, hovedsakelig insekter. I kommunale parker bør død ved legges igjen der det ikke går på kompromiss med rekreasjonsinteresser.	VKT	Løpende	Ordinær drift	7.5
Alle kommunale tilretteleggingstiltak for friluftsliv skal vurderes med hensyn på påvirkning på naturmangfold.	Tiltak som ikke utløser søknadsplikt kan påvirke naturmangfoldet. Det kan for eksempel være etablering av grusveier og stier, samt skjøtsel av vegetasjonen rundt disse. Tiltak som utløser søknadsplikt etter PBL har lovbestemt vurdering etter naturmangfoldloven.	VK, VKT, VE, TML	Løpende	Ordinær drift	7.3

Utrede muligheten for frivillig vern av kommunale skogarealer	Kommunen skal utrede aktuelle områder i kommunale skoger for frivillig vern.	TML, VE	2023→	Ordinær drift	7.5
Utarbeide en strategiplan for skogbruket for kommunale skoger	En strategiplan må sette bestemmelser for driftspraksis (f.eks lukket hogst vs. flatehogst). Ved drift av kommunale skoger bør hensynet til naturmangfold og klima vektlegges.	VE, TML	2023 →	Ordinær drift	7.5
Ved skjøtsel av kulturminner, må naturverdier i størst mulig grad ivaretas	Ved skjøtsel av kulturminner på kommunens eiendom bør det i størst mulig grad legges til rette for naturmangfoldet. Ved revidering av fylkeskommunale skjøtelsplaner for kulturminner skal kommunen medvirke til at naturmangfold ivaretas.	VK, TML	Løpende	Ordinær drift	7.5

Strategi 7: Kommunen skal legge til rette for en bærekraftig forvaltning av høstbare arter

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Gjennomføre en god fallvilthåndtering med organisering som bidrar til å minke dyrelidelser	Det er behov for å gjennomgå kommunens fallvilthåndtering. Det bør etableres en fungerende vaktordning og det bør sikres tilgang på egnet personell, hunder og utstyr.	TML	2022	500 000,-	7.9
Digitalisere kart over vald og jaktfelt i kommunen	Eksisterende kart finnes hovedsakelig kun i papirformat.	TML	Påbegynt	Ordinær drift	7.9
Kartlegge trekkruiter for vilt i kommunen	Dette har blitt gjennomført med eldre metodikk. Nye kartlegginger bør gjennomføres med nyere metodikk for å styrke kunnskapsgrunnlaget om bevegelsesmønstre til viltet i kommunen.	TML	Når ny metodikk foreligger.		5.5
Bidra til å redusere viltpåkjørslar i utsatte områder	Kommunen kan gjennom egne tiltak, samarbeidsprosjekter og arealplanlegging legge til rette for å minske antall viltpåkjørslar i utsatte områder.	Kommuneområdene teknisk og samfunn	Løpende	Ordinær drift. Kostnader i forbindelse med utredninger kan påløpe.	7.9
Legge til rette for å minske bestanden av gås for å redusere beiteskader	Kommunen kan legge til rette og stimulere jakt på gås, delta i forvaltningsprosjekter og veilede ved beiteskade.	TML	Pågående	Ordinær drift	7.9
Styrke kunnskapsgrunnlaget om utbredelsen av hjort i Sarpsborg kommune.	Kartlegging kan gjøres f.eks. ved aktivt delta i pågående merkeprosjekt for hjort	TML	Pågående	Opptil 100 000,-	7.9

	• at kommunen bestiller og/eller utfører kartlegging				
Aktivt delta i interkommunale samarbeid for å fremme viltforvaltningen	Eksempel på samarbeid kan være: • Elgregion Øst for Glomma • Elgregion vest for Glomma. • Samarbeid i gåseforvaltningen. • Øvrige samarbeid viltforvaltning.	TML	Pågående	Ordinær drift	7.9
Gjennomføre ny generell viltkartlegging, inkludert spillplasser for tiur	I forbindelse med viltplanen og biomangfoldplanen ble det gjennomført en generell viltkartlegging i henhold til DN11. Denne ble sist revidert i 2001, og det går per i dag ikke å publisere data fra DN11 i nasjonale kartdatabaser. Derfor bør ny kartlegging utsettes til det foreligger oppdatert metodikk.	TML	Når ny metodikk er på plass	400.000	5.4
Gjennomgå kommunale eiendommer og vurdere hvordan fiskeretten forvaltes for å sikre allmenhetens tilgang til fiske	Det er per i dag ingen regulering av fiskeretten på kommunale eiendommer. Det kan også være aktuelt å initiere dialog med grunneiere for å sørge for helhetlig forvaltning av kommunens fiskeressurser.	TML	2024	Ordinær drift	5.5
Fastsette målsetninger og åpne for hjortejakt i kommunen	Tiltaket legger til rette for at kommunen får muligheten til å forvalte hjortestammen i kommunen.	TML	Pågående	Ordinær drift	7.9

Bidra til å redde rådyrkalver fra å bli drept i slåttene, ved å gi tilskudd til innkjøp av drone med termisk kamera.	Kommunen kan bruke midler over det kommunale viltfondet til å fremme viltforvaltningen. Midlene kan bla. brukes til å stimulere lokale jeger- og fiskerforbund til innkjøp av droner.	TML	Pågående	200.000	7.9
Legge til rette for bruk av det kommunale viltfondet som gagnar viltet og innbyggerne i kommunen	Evaluere retningslinjene for hvordan det kommunale viltfondet blir disponert. Dagens retningslinjer for disponering og bruk av viltfondet ble sist revidert i 2002. Disse blir i liten grad fulgt ved dagens praksis. Det er derfor behov for en gjennomgang av ordningen.	TML	2023	Ordinær drift	7.9
Delta i eventuelt prosjekt som bidrar til å redusere rådyrbestander som skaper problemer i tettbygde strøk	Det er lite rom i hjorteviltforskriften for å redusere rådyrbestanden i tettbygde strøk. Dette er spilt inn som en viktig problemstilling via fylkeskommunen til Miljødirektoratet, og det er mulig at dette blir et prosjekt i fremtiden som Sarpsborg bør delta i.	TML	-	Ordinær drift Tiltaket kan på sikt bidra til å redusere kommunens kostnader ved fallviltarbeid.	7.9
Revidere rapporten Ferskvannsfisken i Sarpsborg	Tiltaket innebærer å kartlegging av viktige områder for fisk og fiske, og gi retningslinjer for forvaltning.	TML	2025	Avhenger av planens omfang > 50 000,-	5.5

Strategi 8: Kommunen skal følge opp regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion og Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Rullere overordnet plan for vannmiljø i Sarpsborg kommune	Overordnet plan for vannmiljø er utdatert og bør rulleres i 2023.	TML	2023, iht. kommunens planstrategi 2021-2024		7.6
Utarbeide handlingsplan for bekker	Utarbeidelse av ny handlingsplan for bekker er vedtatt i planstrategien for Sarpsborg kommune 2021-2024.	TML	2024, iht. kommunens planstrategi 2021-2024		7.6
Rullere handlingsplan for Tunevannet	Handlingsplan for Tunevannet er utdatert og bør rulleres i 2023.	TML	2023, i henhold til kommunens planstrategi		7.6
Rullere handlingsplan for Isesjø	Tiltaket er påbegynt. Utredning pågår. Rapport foreligger desember 2022.		2022->	1 500 000,-	7.6
Evaluerer kommunens resipientovervåkning	Evaluerer og vurderer omfang og innhold i kommunens resipientovervåkning.	TML	2023	Ordinær drift	7.6
Etablere nytt kommunalt renseanlegg med nitrogenrensing	Det er vedtatt at det skal etableres nytt kommunalt renseanlegg i Sarpsborg.	VVA	Prosjekteres per 2022		7.6
Tilsyn på spredt avløp	Kommunen er ansvarlig for tilsyn med mindre avløpsanlegg. Det er viktig at tilsynsvirksomheten videreføres og om mulig forsterkes.	TML	løpende	Ordinær drift	7.6

Sende ut pålegg om oppgradering av mindre avløpsanlegg som ikke innfrir kravene etter lokal forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann	Mange mindre avløpsanlegg i kommunen innfrir ikke rensekravene etter lokal forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann. Utsending av pålegg om oppgradering av anlegg er et pågående arbeid som det er viktig at kommunen fortsetter å sette inn ressurser på.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.6
Utrede lokal forskrift om forbud mot utslipp av båtseptik	Gjennomføres i samarbeid med vannområde Glomma sør. Kystkommunene i vannområdene Morsa, Glomma sør og Haldenvassdraget har også etablert et samarbeid for å se på behov og mulighet for å etablere tømmestasjoner for båtseptik i Oslofjorden (og i Vansjø).	TML	Påbegynt 2022. Fremdriftsplan påvirkes av utarbeidelsen av sentral forskrift.	Deltakelse i prosjektgruppe gjennom ordinær drift	7.6
Føre tilsyn med kantsonereglementet mot vassdrag etter PT-forskriften	Risikobasert tilsyn gjennomføres årlig.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.6
Utrede etablering av hummerfredningsområde i Sarpsborg	Oppfølging av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.	TML	2022→	-	7.6
Hindre utbygging og inngrep i sårbare marine naturtyper	Oppfølging av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.	VPS	Løpende	Ordinær drift	7.6

Strategi 9: Kommunen skal jobbe for å motvirke spredning av fremmede arter med skadepotensial for naturmangfoldet

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Utarbeide handlingsplan for fremmede arter	Det er behov for en overordnet plan for prioritering av videre arbeid med fremmede arter. Det bør følge midler til gjennomføring med en handlingsplan. Som del av handlingsplanen bør det utredes hvordan fremmede arter bør bekjempes på kommunale eiendommer. Planen bør inneholde en strategi for kartlegging av fremmede arter i sårbare naturområder.	TML	2023→	Avhenger av planens omfang > 50 000,-	7.7
Videreføre bekjempelse av kjempebjørnekjeks i hele kommunen og kjempespringfrø i utvalgte lokaliteter	Tiltaket vil videreføres parallelt med utarbeidelse av handlingsplan for fremmede arter.	TML	Løpende	Kjempebjørnekjeks: 20 000,- Avhenger av tilskudd fra Statsforvalter.	7.7
Distribuere informasjon til privatpersoner og grunneiere om fremmede arter.	Informasjonsmateriellet må inneholde informasjon om hvordan artene kan gjenkjennes samt hvordan disse skal håndteres dersom de oppdages på private eiendommer.	TML, VS	2023	Ordinær drift	7.7

Strategi 10: Kommunen skal legge til rette for å ivareta trua natur

Tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig	Periode	Estimert kostnad	Kap i del I
Utarbeide plan for edelkreps i Buerbekken	Økende forekomster av signalkreps kan true bestandene av edelkreps i kommunen. Kommunen er en av grunneierne i Buerbekken, der vi finner edelkreps. Denne bestanden høstes av kommunens innbyggere og det bør lages en plan for hvordan bestanden skal forvaltes.	TML	2026	Avhenger av om det kreves ekstern utredning.	5.5
Bruke tilskuddsordninger aktivt for å ivareta trua naturtyper og arter	Det finnes tilskuddsordninger der kommunen eller andre kan søke om midler for å ivareta naturmangfold. Kommunen bør ta en aktiv rolle for å ivareta naturmangfold gjennom disse ordningene.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.10
Lage skjøtselsplan for utvalgte naturtyper i Sarpsborg.	Kommunens utvalgte naturtyper bør sikres gjennom en skjøtselsplaner.	TML	2024	Avhenger av om det kreves ekstern utredning	5.3
Gjennomføre habitatsforbedrende tiltak i gytebekker for villaks og sjørørret.	Aktuelle tiltak kan være: • tilføring av gytegrus • utlegging av større steiner • forbedring av kantvegetasjonen • utbedre gamle vandingshindre Det er viktig at kommunen viderefører og forsterker samarbeidet med lokale interesseorganisasjoner	TML, frivillige interesse-organisasjoner		Ordinær drift	
Legge til rette for samarbeid mellom kommunen og frivillige for å ivareta trua naturmangfold.	Samarbeidet mellom kommunene og frivillige er en viktig forutsetning for ivaretagelse av lokalt naturmangfold.	TML	Løpende	Ordinær drift	7.8